

תקציב דו-שנתי: לא מתאים לישראל

האם ראוי להנהיג בישראל באורח קבע תקציב דו-שנתי, כפי שרוצים ראש הממשלה ושר האוצר? התשובה היא: לא. בוודאי שלא כיום.

ראשית, בשום ארץ אין תיקצוב מלא, של כל הסעיפים, לשנתיים או יותר. בחלק מהארצות שבהן נהוג תקצוב רב-שנתי כמו הולנד ופינלנד כוללים בתקציב רק כ-80% מהוצאות הממשל המרכזי, אך בלי לקבוע מסמרות באשר לחלוקה הפנימית בין המשרדים: את זאת קובעים במהלך הדיון הפרלמנטרי השנתי. ישנן ארצות, כמו אנגליה, שבהן קובעים תקרות הוצאה תלת-שנתיות בכ-50% עד 60% מסעיפי ההוצאה, אך תוך בדיקה דו-שנתית.

שנית, בישראל לא מתקיימים עדיין התנאים הבסיסיים לתקצוב רב-שנתי, אותם מנו אבי בן בסט ומומי דהן בספרם *מאזן הכוחות בתהליך התקצוב*:

1. אמינות גבוהה של הממשלה ושיפור ביכולת החיזוי של המודלים הכלכליים;
2. שקט ביטחוני ארוך טווח;
3. יציבות פוליטית ארוכת-טווח.

על אלה ניתן להוסיף שתיקצוב רב-שנתי מצריך מידה גבוהה של קונסנסוס בין-מפלגתי.

ועוד: בשום מקום לא נעשה מה שמשמע מדברי ראש הממשלה ושר האוצר: שימוש בהליך האישור השנתי של התקציב כדי לאשר תקציב דו-שנתי – ללא כל שינוי במערך המוסדי של מנגנון הממשל. בכל מקום בו הונהג תקציב רב-שנתי, הדבר נעשה לאחר שינויים כדוגמת שיפור בתשתיות הסטטיסטיות המאפשרות חיזוי כלכלי רב-שנתי.

ראש הממשלה ושר האוצר מבקשים להסתמך על התקדים המוצלח של "התקציב הדו-שנתי 2009-2010". אלא שזה לא היה תקציב דו-שנתי של ממש, כיוון ש-2009 היתה שנה של בחירות וחילופי שלטון, ולא שנה של הליך תקצוב רב-שנתי מסודר.

המהלך המוצע הוא גם לא דמוקרטי. לפני 795 שנה, ב-1215, אולץ מלך אנגליה להסכים לדרישת ברונים הארץ כי בבואו להוציא סכום גדול של כסף, עליו לקבל תחילה את אישור אסיפת הברונים, שהפכה עם הזמן לפרלמנט. המסמך שנחתם באותה שנה קרוי מגנט כרטא ורבים רואים בו אבן יסוד של השיטה הפרלמנטרית. עתה רוצים להפוך אצלנו את היוצרות: הפרלמנט ייתן את הסכמתו מראש, בלא שהממשלה משנה כהוא-זה מנוהגיה.

ואם יעלה צורך להכניס שינויים, מי יוכל לעשותם? משרד האוצר, ככל הנראה. ראש אגף התקציבים צוטט כמי שבודק בימים אלה אפשרות "לייצר לנו גמישות תקציבית באמצעות הכנסת גמישות להחלטות הממשלה ולחקיקת הכנסת: החלטות הממשלה לא יחייבו אותנו באופן מלא, אלא רק באופן חלקי. למשל, תהיה לנו זכות להקטין בשנה מסוימת קצבה מסוימת ב-5% - כדי לשחרר לנו עוד 5% מההוצאות בתקציב לשינוי בסדר העדיפות השנתי" (מירב ארלוזורוב, "ראש אגף התקציבים במשרד האוצר: 'סלולר אינו מוצר מותרות - צריך לפקח עליו'", דה מארקר, 1.2.2010).

על רקע כל אלה יש לראות במהלך של ראש הממשלה ושר האוצר נסיון שקוף להדיר את הכנסת והציבור מהליך עיצוב התקציב ולהעצים עוד את משרדי ראש הממשלה והאוצר.